Joel Salminen
Yhteistoiminta-asiamies
Yhteistoiminta-asiamiehen toimisto
22.11.2021

HE 159/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle yhteistoimintalaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Yleistä

Yhteistoiminta-asiamies näkee uudistuksen tukevan hyvällä tavalla mahdollisuuksia kehittää yhteistoimintaa yrityksissä ja yhteisöissä.

Hallituksen esityksen perustelut uudeksi yhteistoimintalaiksi on kirjoitettu siten, että vakiintuneet nykyisen lain tulkinnat saavat sitä kautta jatkuvuuden uudessa laissa. Tämä on erinomainen ratkaisu käytännön lain soveltamisen ja valvonnan kannalta.

Yhteistoimintalain keskeisenä tavoitteena on, että yritysten toiminta ja toimintaympäristö sekä tuottavuus paranisivat ja avoin vuorovaikutus lisääntyisi. Lain jalkauttaminen yrityksiin ja yhteisöihin erityisesti jatkuvan vuoropuhelun osalta tulee olemaan keskeisessä roolissa lain tavoitteiden saavuttamisessa.

Lain jalkauttamisen osalta erityistä huomiota on kiinnitettävä niihin pienempiin yrityksiin, jotka eivät ole järjestäytyneet mihinkään työnantaja- tai yrittäjäjärjestöön. Näillä ei välttämättä ole luonnollista tiedonsaantikanavaa nyt esillä olevien muutosten soveltamisesta yrityksen arjessa.

> Yhteistoiminta-asiamies pyrkii tuottamaan muun muassa tätä tarvetta varten helposti saatavilla olevaa materiaalia avattavien nettisivujen kautta sekä puhelin- ja sähköpostineuvonnalla resurssiensa puitteissa.

Seuraamusjärjestelmästä

Laki voidaan esitysteknisesti jakaa kolmeen osaan. Jatkuvaan vuoropuheluun, muutosneuvotteluihin ja hallintoedustukseen. Näihin kaikkiin liittyy joko siviili- tai rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä.

Jatkuvan vuoropuhelun osalta seuraamusjärjestelmä on rakennettu siten, että rangaistavaa on vasta yhteistoiminta-asiamiehen kehotuksen noudattamatta jättäminen.

Tämä on perusteltua siitä syystä, että osa vuoropuhelussa säädetyistä velvoitteista ei sisällä täsmällisiä ja yksilöityjä vaatimuksia. Laissa on kuitenkin myös selkeitä jatkuvaan

vuoropuheluun liittyviä vaatimuksia, kuten kokousten vähimmäismäärä ja työyhteisön kehittämissuunnitelman laatiminen.

> Yhteistoiminta-asiamiehen antaman kirjallisen kehotuksen osalta olisi hyvä selkeyttää valitusmahdollisuuksia siten, että lakiin kirjattaisiin nimenomaisesti, että siitä ei voi hallintomenettelyssä valittaa. (vrt. hallintolaki 48 §). Mahdollinen valitusreitti avautuu rikosoikeudellisessa prosessissa.

Tämä varmistaisi myös sen, että yhteistoiminta-asiamiehen hallintolain mukaisen menettelyn jälkeen yrityksellä ei olisi edessä sekä rikosoikeudellista että hallintovalituksen kautta tapahtuvaa asian selvittämistä.

Poikkeuslupamenettely hallintoedustuksen järjestämisessä

Uudessa yhteistoimintalaissa on säädetty, että yhteistoiminta-asiamies voi myöntää hakemuksesta luvan poiketa henkilöstön hallintoedustuksen toteutustavasta.

Yhteistoiminta-asiamiehestä annetun lain uudessa 8a §:ssä todettu, että yhteistoiminta-asiamies voi myöntää hakemuksesta luvan poiketa yhteistoimintalain 29 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilöstön hallintoedustuksen toteutustavasta. Ennen kuin yhteistoiminta-asiamies tekee asiassa päätöksen, on työnantajan varattava henkilöstöryhmien edustajille mahdollisuus tulla kuulluksi asiassa joko kirjallisesti tai suullisesti.

Tämän poikkeusluvan osalta hallintovalitus näyttäisi olevan mahdollinen.

> Yhteistoiminta-asiamies näkisi hyvänä, että poikkeuslupa voitaisiin myöntää ainoastaan silloin, kun asiasta on tehty yhteistoimintalain mukainen sopimus ja poikkeuslupa koskisi ainoastaan tätä sopimusta sen voimassaoloajan. Mahdollinen valitusreitti poikkeuslupapäätöksestä voitaisiin korvata mahdollistamalla hallintolain 7a luvun mukainen oikaisuvaatimus asiasta ja säätämällä, että hallintovalituksen tekeminen oikaisuvaatimukseen liittyvästä päätöksestä olisi kielletty.

Yhteistoimintalain soveltamisalasta

Yhteistoimintalakia sovelletaan vain tietyn kokoisissa yrityksissä. Keskeistä on työsuhteessa olevien henkilöiden määrittely.

> Yhteistoiminta-asiamies näkisi hyvänä rajatapausten selvittämisen kannalta, että tulorekisterin tiedot siitä, kuinka monelle henkilölle yritys tai yhteisö on maksanut palkkaa tiettynä ajanjaksona, avattaisiin yhteistoiminta-asiamiehen käyttöön. Nykyinen yhteistoiminta-asiamieheen tai tulorekisteriin liittyvä lainsäädäntö ei tätä mahdollista.

Tämä saattaisi keventää pienempien yritysten taakkaa, kun lain mahdollinen soveltaminen yritykseen voitaisiin selvittää virka-apupyynnön kautta mahdollisesti siten, että yrityksen ei itsensä tarvitsisi antaa asiasta laajempaa selvitystä.

Yhteistoiminta-asiamiehen resursseista

Hallituksen esityksessä on arvioitu, että ottaen huomioon valvonta-asioiden määrän lisääntyminen sekä uudistuksen tuoma yleisempi ohjaustarve työelämässä yhteistoiminta-asiamiehen toimiston resurssia on tarve vahvistaa yhdellä henkilötyövuodella.

Yhteistoiminta-asiamies pitää tätä realistisena ja yhteistoiminnan jäntevän kehittämisen kannalta välttämättömänä. Nykyisin yhteistoiminta-asiamiehen toimistolla työskentelee yhteistoiminta-asiamiehen lisäksi kaksi lakimiestä ja yksi asiantuntija.

Yhteistoiminta-asiamiehen toimisto

Joel Salminen

Yhteistoiminta-asiamies

joel.salminen@gov.fi

0400504353